

ראיון מוקלט עם אהרון אפרת, דצמבר 1997.

הנושא המרכזי - הפלוג ברמת יוחנן.

- מדוע רמת יוחנן, שהיתה ידועה אז כקבוצת אושה, הלכה לחפש השלמה מ"השומר הצעיר" ולא מתוך אלה שהיו קרובים יותר לדעות הפוליטיות של חבריה.
- בענין הזה, אנחנו ב- 1933 הגענו למצב שחסרו לנו אנשים ואז התחיל ויכוח בין החברים, למי אפשר לפנות להשלים את רמת יוחנן. היו חילוקי דעות. היה חלק שאמר להתאחד עם "גורדוניה" והיה חלק שאמר להתאחד עם "השומר הצעיר". מי שהיה מעורה בזה, יעקב יניב, לא היה אז בארץ, הוא נסע לשליחות בפולניה. כשהוא שמע מה הולך פה הוא חזר תיכף הביתה, אבל לדאבוני הרב הוא אחר את המועד.
- האחד עם "השומר הצעיר" יצא כבר לפועל. היו הרבה מתנגדים ל"שומר הצעיר" והרבה מתנגדים ל"גורדוניה". הסיבה פשוטה. אלה שהתנגדו ל"שומר הצעיר" לא רצו לתמוך באוריינטציה שלהם לרוסיה הסובייטית.
- החלק השני, "גורדוניה" הייתה ימנית מדי עבורם. והיו חלוקי דעות, אבל הזמן דחק. חוסר האנשים לא אפשר בצוע עבודות בזמן הן ביער והן בחקלאות (היו כ- 40 חברים) ולכן מחוסר ברירה פנינו ל"שומר הצעיר". הם ישבו אז ברחובות ונקראו קבוץ "פלנטה" על שם המקום שבו היו בהכשרה בפולניה. הם מנו כ- 100 חברים. יותר מדי עבורנו. לא יכולנו לקלוט כ"כ הרבה בבת אחת, ואז התפשרנו שישלחו בתחילה 40 איש, כמספר חברינו כאן וכאשר המשק יתפתח ותהיה אפשרות, יעברו כל השאר אלינו. וכך היה. המשק התפתח ושוב חסרו אנשים אבל היינו זהירים והצבנו תנאי, כי כל זמן ש- 15-20 מהחברים הותיקים יתגדו להכנס לקבוץ הארצי, הקבוץ נשאר א-פוליטי. אז הגיעה קבוצה שניה של 40 איש והם נקלטו יפה מאוד. היה חומר מצויין מבחינה אישית וחברתית, אבל הם לא היו חקלאים. היו בהם בעלי-מלאכה רבים. ואז התחלקו כך: אנשי רמת יוחנן עסקו בחקלאות והם בשאר המלאכות. אחרי ששוב נזקקנו לאנשים, עברו כל השאר. כשהם הגיעו ואחרי זמן לא רב (הם כבר היו רב בשיחה) - החליטו על כניסה לקבוץ הארצי.
- איך הגעתם לקבוץ ברחובות - האם היה תיווך של מוסדות כמו המרכז החקלאי או מחלקת ההתיישבות של הסוכנות או מרכזי התנועות?
- להפך, היתה התנגדות בטענה שחבל שמקום כזה יפול בידי השוה"צ, אבל הגורל הראה אחרת. נזקקנו לאנשים וזה לחץ עלינו ועשינו את הצעד הזה.
- אז איך הגעתם דוקא לקבוץ הזה?
- שלחו משלחת לשם, מבלי לבדוק במקומות אחרים. היה עוד קבוץ אפשרי להשלמה אבל הוא הלך למקום אחר.
- בינתיים הם הגיעו הנה ואז התחילו להראות את כוחם. בשיחות כל מה שהציע חבר המפלגה נתקל ב- 100 ידיים נגד. אז לא יכולנו להעביר שום החלטה חברתית או

פוליטית בענין זה. אז בא יעקב יניב אלי ואמר לי, אהרונצייק מה יהיה? אנחנו בצרות. אמרתי לו, שמע, אני הייתי בין המתנגדים לקבלת השוה"צ אבל הייתי במעוט. וההתנגדות נפלה. עכשיו, אחרי שהם כבר כאן 3 שנים, עלינו לאכול את הדיסה שבשלנו. אנחנו לא יכולים להגיד להם עכשיו ללכת וצריך למצוא פתרון.

- מתי זה היה ?

- ב- 1935 הם באו הנה והסכסוכים התחילו ב- 1936. בקצור - התחיל דין ודברים בינינו לבינם. אני הצטרפתי למתנגדים מחדש לשוה"צ בגלל תקרית פשוטה. אני הייתי מנהל היער ושרקה (שטייף) גדלה שתילים עבור היער. לקק"ל לא היה כסף להמשך הנטיעה והחליטו לא לקנות את השתילים. לנו היה חבל מאוד. בנימין גלילי שהיה בא-כח של המשק (וצידד באחוד עם השוה"צ) לחץ על הקק"ל והם החליטו כן לנטוע אבל כבר היה מאוחר.

החורף נגמר ואני, כמנהל היער ובעל המקצוע, התנגדתי כבר לנטיעה. למה? כי אני התחייבנו ל- 75% קליטה וחייבו אותנו בכל השתילים (והעבודה) על תמותה מעבר לכך. הסכסוך כאמור כבר היה קיים והמוכירות, שהיתה פריטט - 3 לנו ושלושה להם - הזמינה אותי להסביר מדוע אני מתנגד לנטיעה. באתי לשם - בלי זכות הצבעה, כי לא הייתי חבר מוכירות - והרציתי להם על בעיות הנטיעה ולמה אני מתנגד לה. החליטו להעביר לשיחת הקבוצה, שהכלל יחליט אם לנטוע או לא. כל היום עברתי בין חברי השוה"צ והסברתי להם מדוע לא צריך לנטוע ורובם צידדו בי והבטיחו לי תמיכה. הלכתי בלב שלם לשיחה. בשיחה שוב הסברתי הכל אבל בהצבעה - 100 ידיים התרוממו בעד נטיעה. 35 נגד. החקלאים נגד ובעלי המקצוע השונים בעד. נעלבתי והתפטרתי, אבל בחרתי מביניהם אחד שיחליף אותי כי לא רציתי שהנטיעה תסבול. אחרי זה עברו העניינים למלחמה חריפה בינינו לבינם. הקבוצה בינינו שהיתה בעד קליטת השוה"צ הצטרפה ברובה למתנגדים. התחילו שיחות של כל קבוצה לחוד. החברים שלנו התאספו במקום אחר, בחרו אנשים שיטפלו בענין והם כ"ל, במקום אחר. המענין הוא שהם ידעו כל מה שקרה אצלנו אבל אנחנו לא ידענו מה נעשה אצלם.

בינתיים הם החליטו לפנות לקבוץ-הארצי שיקבל אותם בשם רמת יוחנן. כמובן שאנחנו התנגדנו לזאת. הם נסעו למנהיגים, לחון במשמר העמק ולאחרים והמנהיגות שלהם תמכה בהם והמצב נעשה ממש גרוע. המשק התחיל להתדרדר מבחינה כלכלית ולא היה קל בתנאים אלה לפתור את הבעיות. אנחנו פנינו לועד הפועל של ההסתדרות ולועדת הבקורת שיתערבו בענין.

ואז הגיעו אלינו אשכול (אז שקולניק) ושרת ועוד כמה פקידים מההנהלה ודברו על לבנו שלא נותר ונמשיך להלחם. וכשגוף מתאחד, ואפילו קטן, ועומד בכח נגד, הרי הוא מצליח. בקיצור - השוה"צ קבלו פקודה מהמוסדות שלהם לותר ולעבור לבית אלפא בגלל זה שגם שם הסתבך המצב. הם התנגדו בכל תוקף.

הם את רמת יוחנן לא יעזבו. ואז הם החליטו לחלק את המשק לשנים ולהקים כאן שני קבוצים. מצד שני היה בזמן האחרון לחץ המוסדות עלינו שאולי נלך לבית אלפא, כי שם הסניף טובל.

נבחרה ועדה שתסע לבית אלפא לתהות על הקנקנים שם, מה הן הבעיות שתעמודנה לפנינו שם. נסעו טובה סמילנסקי, שלמה יזרעאלי ואני. באנו וליד השער עיכב אותנו אדם גבוה ויפה תואר, מהשמאל הקיצוני, ושאל האם אנו מרמת יוחנן. אמרנו כן. אז תחזרו מהר הביתה כי אתם לא תקבלו את בית אלפא. אנחנו נקבל אותכם באננים ובמקלות. בכל זאת החלטנו להשאר בבית אלפא עד הערב ואני התארחתי אצל משקה קרניאל. היא אמרה שכדאי שמפא"י מבית אלפא יעברו לרמת יוחנן כי פה יש תסבוכת עם שלושה זרמים ולא כדאי להכנס למיטה חולה.

חזרנו הביתה. כל אחד מסר דו"ח אחר. אני התנגדתי בכל תוקף ללכת לבית אלפא. התחילה מלחמה ממש. מוסדות השוה"צ הבינו שאין סיכוי לחלוקת המשק והחליטו שהיות ובית אלפא היא עריסת השוה"צ אין לותר עליה והכרח לותר על רמת יוחנן. חברי "פלנטה" הודיעו כי לא יישמעו לפקודת הוועד הפועל. איימו עליהם שיוציאו אותם מהתנועה. הם נכנעו והוחלט שהם יעברו. היה מצב קשה ולא נעים. המצב החברותי ירד פלאים באותם הימים ואנחנו החלטנו בינינו שיהיה מה שיהיה, העיקר שהם ילכו.

- האם נכון כי אז, בזמן הויכוחים מי עובר עצרו את כל התקציבים לרמת יוחנן?
- אני לא יכול להגיד כי לא עסקתי בעניינים הכספיים. באותו זמן הגזבר היה שלמה יפה, מאנשי "פלנטה". הוא היה מוזיקאי. אפשר שעכבו תקציבים, אבל אנחנו הסכמנו לכל בתנאי שהם ילכו.

אז התחיל הענין של חלוקת הרכוש. אני הייתי מחסנאי הנשק וספקתי תחמושת בזמן התקפות הערבית. אח"כ דיווחתי למשטרה על כמות הכדורים והם השלימו לנו. זה אפשר צבירה של תחמושת רבה. היה לי עוזר מצידם. כל אחד היה אחראי על סליק אחד.

לפני ההעברה בא אדם מה"הגנה" בחיפה ופסק שאין להעביר נשק ותחמושת מכאן לבית אלפא. אני סמכתי על החלטה זו והייתי בטוח שזה יהיה כך. קבלתי ממנו את מקום הסליקים שהוא ידע ומסרתי לו על שלי. אחרי ההעברה התברר לי שהוא לקח המון נשק ותחמושת.

אמרנו, מילא שיקחו כי הם ההולכים והם הסובלים. באיזו שהיא תקרית הייתי זקוק למשהו ומצאתי מחסן אחד ריק לגמרי. הבנתי ששותפי בגד בי. בנימין זוסמן המנוח פנה ל"הגנה" והם הכריחו אותם להחזיר את הנשק. בעצם הם לקחו מכל המקומות. ציוד בתי ילדים, רתמות של הבהמות וכל מה שאפשר להזיז ואנחנו לא התנגדנו. לא יודע למה. היינו צריכים להתנגד, כי הם קבלו משק מסודר ויותר עשיר מרמת יוחנן.

- האם תוכל להוסיף כמה מלים על הפן האישי שלך. הלא אתה לקחת את מיכל, שהיתה מ"פלנטה"?
- כן. היה מעשה מאוד מחפיר. אני התאהבתי בה. היא היתה מהשקטים ביותר והאמיתיים ביותר. התחתנתי בקרית-חיים. אצל המשפחה וכשחזרתי הביתה, הם - לא יודע מאין נודע להם - קבלו אותי בשמחה ובששון, עשו חתונה והכל היה בסדר. אבל

נבחרה ועדה שתסע לבית אלפא לתהות על הקנקנים שם, מה הן הבעיות שתעמודנה לפנינו שם. נסעו טובה סמילנסקי, שלמה יזרעאלי ואני. באנו וליד השער עיכב אותנו אדם גבוה ויפה תואר, מהשמאל הקיצוני, ושאל האם אנו מרמת יוחנן. אמרנו כן. אז תחזרו מהר הביתה כי אתם לא תקבלו את בית אלפא. אנחנו נקבל אותכם באבנים ובמקלות. בכל זאת החלטנו להשאיר בבית אלפא עד הערב ואני התארחתי אצל משקה קרניאל. היא אמרה שכדאי שמפא"ל מבית אלפא יעברו לרמת יוחנן כי פה יש תסבוכת עם שלושה זרמים ולא כדאי להכנס למיטה חולה.

חזרנו הביתה. כל אחד מסר דו"ח אחר. אני התנגדתי בכל תוקף ללכת לבית אלפא. התחילה מלחמה נמש. מוסדות השוה"צ הבינו שאין סיכוי לחלוקת המשק והחליטו שהיות ובית אלפא היא עריסת השוה"צ אין לותר עליה והכרח לותר על רמת יוחנן. חברי "פלנטה" הודיעו כי לא יישמעו לפקודת הועד הפועל. איימו עליהם שיוציאו אותם מהתנועה. הם נכנעו והוחלט שהם יעברו.

היה מצב קשה ולא נעים. המצב החברותי ירד פלאים באותם הימים ואנחנו החלטנו בינינו שיהיה מה שיהיה, העיקר שהם ילכו.

- האם נכון כי אז, בזמן הויכוחים מי עובר עצרו את כל התקציבים לרמת יוחנן?
- אני לא יכול להגיד כי לא עסקתי בעניינים הכספיים. באותו זמן הגזבר היה שלמה יפה, מאנשי "פלנטה". הוא היה מוזיקאי. אפשר שעכבו תקציבים, אבל אנחנו הסכמנו לכל בתנאי שהם ילכו.

אז התחיל הענין של חלוקת הרכוש. אני הייתי מחסנאי הנשק וספקתי תחמושת בזמן התקפות הערבית. אח"כ דיווחתי למשטרה על כמות הכדורים והם השלימו לנו. זה אפשר צבירה של תחמושת רבה. היה לי עוזר מצידם. כל אחד היה אחראי על סליק אחד.

לפני ההעברה בא אדם מה"הגנה" בחיפה ופסק שאין להעביר נשק ותחמושת מכאן לבית אלפא. אני סמכתי על החלטה זו והייתי בטוח שזה יהיה כך. קבלתי ממנו את מקום הסליקים שהוא ידע ומסרתי לו על שלי. אחרי ההעברה התברר לי שהוא לקח המון נשק ותחמושת.

אמרנו, מילא שיקחו כי הם ההולכים והם הסובלים. באיזו שהיא תקרית הייתי זקוק למשהו ומצאתי מחסן אחד ריק לגמרי. הבנתי ששותפי בגד בי.

בנימין זוסמן המנוח פנה ל"הגנה" והם הכריחו אותם להחזיר את הנשק. בעצם הם לקחו מכל המקומות. ציוד בתי ילדים, רתמות של הבהמות וכל מה שאפשר להזיז ואנחנו לא התנגדנו. לא יודע למה. היינו צריכים להתנגד, כי הם קבלו משק מסודר ויותר עשיר מרמת יוחנן.

- האם תוכל להוסיף כמה מלים על הפן האישי שלך. הלא אתה לקחת את מיכל, שהיתה מ"פלנטה"?

- כן. היה מעשה מאוד מחפיר. אני התאהבתי בה. היא היתה מהשקטים ביותר והאמיתיים ביותר. התחתנתי בקרית-חיים. אצל המשפחה וכשחזרתי הביתה, הם - לא יודע מאין נודע להם - קבלו אותי בשמחה ובששון, עשו חתונה והכל היה בסדר. אבל

היו גם חברות שלה שאמרו לה: מיכל, אל תתחתי איתו. הוא מפאייניק והוא יעזוב אותך ויהיו לך חיים קשים מאוד. היא ענתה להם: חברים, קודם כל אבנה את חיי המשפחה שלי ואח"כ אחשוב על המפלגה. במשך הזמן היא אמרה, רבוננו של עולם, מה קרה? אני נשארתי בשוה"צ והם הלכו ממני. הם התקרבו לרוסיה ואני התנדתי לכך. למה? ואז, לאט לאט (אני אף פעם לא התוכחתי אתה על פוליטיקה) התחלתי להגיש לה מאמרים מ"הדבר" ולאט לאט היא השתכנעה. בזמן ההעברה ידעתי שהיא תסבול מאוד ויהיה לה קשה לראות את חבריה מזה שנים - מפולניה, רחובות ורמת יוחנן עוזבים והיא נשארת בודדת כאן, אז לקחתי אותה לאחותה בקרית מוצקין והשארתי אותה עד יעבור זעם.

אחרי 3 חדשים נסענו, 40 חברה במשאית והבאנו אותה הביתה. מקבוצת "פלנטה" נשארה כאן רק מיכל. כל השנים קבלה את "על המשמר". מעט עזבו למקומות אחרים ורובם עברו לבית אלפא. מעט משלנו עברו. בנימין גלילי עזב, דב רחמן ורחל עברו לכפר מסריק. חיה וחיים פלדנר ויוסף מלאכי עברו לבית אלפא. יוסף היה ידידי ויחד עבדנו בנקוי הבאר. כן, גם יצחק יהלום ומרים קושניר. יוסף הגיע עם קבוצת האמריקאים לגניגר. יצחק יהלום הגיע לרמת יוחנן מעט אחרי העליה. העולים הראשונים בסוכות תרצ"ב היו מתנדבים בחלקם ובחלקם נפלו בגורל כי כולם רצו להיות ראשונים.

אני התנדבתי כי וייץ רצה שאמשיך מיד בנטיעת היער.

עוד בגניגר הציע לנו שקולניק (אשכול) להקים משק בארבל שיתבסס על גידול עופות ויקרא קרית כנף. אנחנו לא הסכמנו למשק חד-ענפי. למדנו במקוה ענפים שונים ורצינו משק רב-ענפי, מעורב. אז בא מישחו מהועד הפועל של ההסתדרות והציע לנו בואדי-חוארת (עמק חפר) להתבסס על פרדס. גם זה לא רצינו. אז הציעו לנו במקום איפה ששער העמקים ולא הסכמנו בגלל שהיה שם סכסוך קרקעות וגם אלכסנדר זייד אימץ אותנו שלא נסכים.

אז וייץ הציע שנעלה במקום הבלגים שקנו כאן אדמות על מנת לגדל כותנה ולהקים בית חרושת לטכסטיל. הם לא הבינו מה קורה כאן. באו בחורף עם טרקטור הולטר כבד, שקעו בביצות, פשטו את הרגל ומכרו את האדמה ליהושע חנקין וחזרו לבלגיה. יש עדיין אקליפטוסים שהבלגים נטעו בקרית אתא ובסביבה.

- הבית הערבי היו לו שתי קומות?
- היו במגידל שני בתים כשבאנו. לאחד היתה קומה שניה בלי גג אבל הוא היה רעוע ולכן הרסנו בתחילה את הקומה העליונה ואח"כ גם את הראשונה. מהאבנים בנינו את בתי יצחק כתר ורפאל דגן וכן את הרפת הראשונה. החאן היה רק קומה אחת ומעליה בנו מסביב קיר בטון כעמדת הגנה.
- איך בחרתם את המקום?
- היה ויכוח איפה לבנות את הנקודה. מרדכי שטייף שהיה מנהל החשבונות אמר, נבנה במגידל (שמיר) כי יש כאן כבר בנינים. אני אמרתי, איזה בנינים? יש כאן חורבות. תהיה רוח ואי אפשר יהיה לחיות פה. יעקב יניב בחר במקום איפה שעכשיו כפר מכבי, הם עוד לא היו. אמציה כהן, אברהם שקולניק, יצחק כתר ואני יצאנו ברכיבה, אני לא רכבתי,

רצתי ברגל כי לא היו מספיק סוסים והלכנו לבחור מקום. אמציה אמר, אנחנו צריכים לבחור הגנה, אז צריכים להתישב על פי הואדי, איפה שעכשיו בית הקברות. אם הערבים ירצו לתקוף אותנו - נוכל לגלות אותם. הם יצטרכו לעלות ואנחנו מלמעלה נרביץ להם, אפילו באבנים. יצחק כתר היה בעד זה. חוץ מזה אני אמרתי שצריך לראות מה יהיה. זה שטח נהדר לבנות בנינים. רמה שטוחה וגדולה ויש מקום להתפתח. ואז הם שמעו בקולי ובחרנו את המקום הזה.

לפני שספרנו לחברה, בלילה קמנו מאיר בן צבי ואני וניקינו שביל למעלה, כ-800 מטר, שמנו אבנים וסיידנו אותן ובבוקר הקמנו את החברה - קומו, חברים, נלך הביתה! בגאווה כזו הלכנו הביתה. העמדנו עוד כמה אוהלים כי לא היה מספיק מקום. העמדנו עוד צריף ארוך ואני קבלתי שם סוף סוף חדר. היו בו 8 חדרים. בחדר הראשון גר זלמן בלומשטיין, בלה פייגין ואני. לכל חדר הכניסו בחורה שתשמור על הסדר והנקיון. זלמן התחתן ואנחנו עברנו לחדר השני. היא התחתנה, אז עברתי לשלישי. כך עברתי את כל שמונת החדרים והחלטתי לא לזוז יותר אפילו אם אחיה עם משפחה. פרימוס. שם נכנס אפרים מלמד עם רחל קוזלובסקי.

- מה זה מסדרת מיטות? - לא זוכר דבר כזה. אפשר שהיתה מין ועדת-שכון. היו ועדות שונות. אולי מסדרת אורחים.

את הצריפים שהבאנו מגניגר העמדנו כבר ברמה ואז קרן היסוד בנתה בית שתי קומות (המזכירות של היום) לצרכי הגנה. אח"כ בנו בית כזה גם בשמיר, בשביל אלה שבאו אחרינו. עם זאת, בנו גם את מגדל המים הישן (מגדל הפעמון) והתחילו בבניית בתי השכון הראשונים, את הרפת הישנה בנינו לבד.

בית המגורים הראשון היה בית הילדים (היום חדר אוכל ומועדון חברת ילדים) ואילו צרפנו צריף עבור השרותים. עד 1935-6 גמרנו את בתי המגורים שעמדו כשאתם באתם הנה. תכנן אותם המהנדס קאופמן שהאמין כי הקבוצים יתפרקו מהר ולכן בנה אותם כשתי יחידות צמודות שאפשר יהיה לחלק לשתי משפחות וגם לקח רוחים גדולים בין הבתים. גם הגן הישן נבנה באותה תקופה כי היו כבר ילדים. באותו זמן בערך בנו גם את רפת אי' ובי' ומחסן התבואות שביניהן וכמובן גם את מגדל המים, בערך ב- 1937-8. המאורעות אצלנו התחילו ב- 1938. יצחק כתר ואמציה כהן שמרו על יחסים טובים עם ערביי הסביבה ובתחילה היה שקט. אח"כ באו מסיתים מבחוץ ואז התחילו להטריד אתנו ביריות פעמיים שלוש בשבוע. לא היו עמדות מסביב למשק. העמדות נבנו לקראת מלחמת השחרור בעקר מחמרים שנגנבו מהצבא הבריטי.

- איך היתה בנויה המערכת בגניגר.

- אנחנו היינו עצמאיים. ישבנו בקצה המשק, למעלה והיו לנו צריפים שלנו, משק עזר, חדר-אוכל וכו'. היו יחסים מצוינים ולא פעם קבלנו מהם והם מאתנו כשחסר משהו. היתה לנו מזכירות של כמה חברים וכן כמה ועדות. היו כמה מזכירים, ביניהם יעקב יניב, זלמן בלומשטיין שנהרג אח"כ בתאונת חשמל. שלמה יזרעאלי היה גובר בלי כסף. היה לוקח סנדוויץ' והולך ברגל לחיפה כי לא היה לו כסף לאוטובוס. אברהם לוי היה מנהל חשבונות. היה גם מוזיקאי וגם שוער כדורגל. בחדרה כבר היה שוער וקבל בשבת 30 גרוש להוצאות וכולם היו הולכים לאכול. גם משה יהודאי שיחק כדורגל.

- מה עם שיחות?
- כל שבוע היתה מתקיימת שיחה. יצחק כתר תמיד שכב מתחת לשולחן. מן שגעונות שלו. היה לו מעמד מיוחד אצל הערבים שפחדו ממנו וכבדו אותו. גם אמציה שהיה שומר השדות היה קם מוקדם בבוקר ועולה עם הסוסה אל הדרך מהושא לקרית אתא, שהמשכימים יראו אותו. אח"כ היה יורד לדרך של סעסע וגם הם היו רואים אותו. אלה אמרו ראינו אותו ואלה ראינו אותו והם חשבו שהוא נמצא בכמה מקומות באותו הזמן. הם קראו לו חואגיה מוסה וחשבו שהוא שד.

הקטטה הראשונה היתה בעמק ליד הפרדס. הם היו עוברים דרך התבואה וטוענים שהדרך היא של אלוהים והיא משרתת את כולם. יום אחד הם עלו עם העדר והתפתח קרב אבנים. אמציה קבל אבן טובה. הוא עלה הביתה, זב דם, לבש את בגדי השוטר שלו וירד בחזרה על הסוסה, נכנס לכפר ואסר את זורק האבנים ומסר אותו למשטרה.

ביער הם היו עוקרים את השתילים ומשאירים במקום ולמחרת אנחנו היינו שותלים אותם שוב. בלילה החמישי יצאנו 4 חברה עם אקדחים וכשהם באו ירינו באויר והם ברחו והפיצו כי אלה לא יהודים מחרבגי (כפר חסידים) אלא מוסקובים, כלומר יהודים אחרים שצריך להזהר בהם. יום אחד בא עלי אל חליל מסעסע בזמן שעבדנו ביער ואכלנו ארוחת בוקר. הוא ספר אותנו ואמר - אתם 8 חברה ואתם לא פוחדים! אנחנו נבוא באלפים בלילה ונשחוט אתכם. יצחק כתר היה יושב בשקט ומשחק במחרוזות תפילה ערבית ובלי להרים את הראש אמר - כל עשרת אלפים שיבואו לתקוף אותנו, אנחנו נתלה אותם על הגדר. זאת היתה גוזמה ערבית כי לא היתה בכלל גדר.

אבא שלך, כשהיה כאן לפני ההעברה, אמר לי: כשנעבור, יבוא בני אמנון, תקבל אותו יפה ותטפל בו. הסכמתי, אני אוהב ילדים. וכשאתה באת, אם אתה זוכר, היית אתה ויונתן עזראלי ודניאל טלמון - הולכים ומשמידים את התות-שדה. לולקה כעסה עלי שכעסתי על דניאל שהיה תופס את התות בקצה ובזמן המשיכה מעך את הפרי.

היו לנו 5 דונם תות-שדה שהכניס הפסד כי היה צורך בהרבה אנשים לעבודה ושיהיו מומחים בעבודה. אז יום אחד לקחתי 2 סוסים ומחרשה והפכתי את כל השטח. לפני ההעברה באו כמה חברים מבית אלפא לראות מה יש כאן. הם התרשמו נורא מהעזובה והדלות כי בגלל הריבים המשק ירד לטמיון והנוי הוזנח.

דוד כהנא קבל את נהול הכספים והוא דרש מהסוכנות להשוות תקציבים עם בית אלפא והוא הצליח. אבל זה לקח הרבה זמן. מבית אלפא באו חברים בעלי ידע בחקלאות כמו מנדל פרוכטר, מנדל ריוזנר ואחרים, המשק נתן קפיצה קדימה. הם העריכו אותי מאוד כי אני נחלתי את גן הירק במקום חיים פלדנר שהלך לבית אלפא ומנדל ריוזנר היה סגני כי הוא טרם הכיר את תנאי המקום.

סטפקה הייתה כותבת פתקאות על הצנורות כמה ואיפה להשקות אבל היא לא ידעה מימינה ומשמאלה אז. היתה חקלאית טובה אבל לא הכירה את תנאי מזג האויר כאן: היו משקים בקינן ומעבירים את הצנורות באורך מחלקה לחלקה. כשלא היה לי כח לזה, רתמתי פרדה והיא משכה את הצנור. אני באמת עבדתי קשה מאוד.

בענין ההתקפות. לאחר צאת הספר הלבן של באוין הערבים חשבו שהם מקבלים את המדינה. אני הייתי אז מנהל היער. באתי הביתה ויצחק כתר סיפר לי כי שלח את מאיר ציזיק ועוד כמה בחורים לתפוש עמדה ליד ה"בית הלבן", בקצה היער כדי לעשות מארב אם יבואו הערבים לתקוף אותנו. זה מעט מדי. קח רובה ושני רימונים וגם אברהם שקולניק ותעלו דרך שדרת הברושים ותגיעו לחומת ה"בית הלבן" ותשמרו אתם. הכח הגדול יבוא עם חשיכה. דוד כהן היה מפקד התגבורת וגם לו אמר יצחק כתר שיעלו בשדרה. הוא התחכם וירד מימין, עקף אותנו ועלה בהר ממזרח. שמענו צעדים. אמרתי למאיר, הנה זה מתחיל והוא נתן פקודה לערוך רמונים לטעון הרובים ולהניחם. קודם לזרוק רמונים ואח"כ לפתוח באש. אני מסתכל על קו השמים ופתאום אני מזהה את דוד. היה לו כובע מבריק מעור. אז נתתי צעקה "חדל!" והידיים שלי ממש רעדו. יכולנו להשכיב אותם כמו כלום. מאיר ציזיק נגש אליו ונתו לו שתי סטירות לחי והוא קפץ ואמר - אשם! מאיר הציע לעבור את החומה ולהכנס לבית (שעמד אז) ומתוכו נפתח באש כשהם יבואו. אני אמרתי - אל תהיה חמור. זה בית-אבן ואם יחדרו כדורים דרך הפתחים יהיה מטר ריקושטים שיפגעו בנו. נתפוש לצידי הפתח. כשהם יכנסו ניתן להם לעבור ויירה בהם מאחור. דוד אמר שאני צודק וכך שכבנו עד 2 בלילה. קפאנו מקור ובבית דאגו לנו. אז ב- 2:00 בלילה הלכנו הביתה. הם לא באו בלילה הזה. הם נשארו בבית וירו כדורי שמחה ליד הבית של חסן חאדר שהיה המוכתר.

אנחנו קבלנו 21 גרוש ליום עבודה ביער. אני קבלתי עוד 2,5 גרוש בשביל הנהול. יותר מאוחר כשחסרו לנו אנשים, קבלתי עובדים מאושה וכפר המכבי. טוביה רייס עדיין מציג אותי כ"מנהל היער".

על קליטת עליה: פעם ירדתי לבאר להפעיל את המנוע כדי למלא את מגדל המים. היה עליו סמך שהראה כמה מים יש. באמצע המלוי שמעתי פעמון מהבית. כיביתי את המנוע ורצתי. ליד השער עמדה משאית עם חברים עם בגדי עבודה. עליתי עליה. זרקו לי בגדים ונבוט ונסענו ליגור. בגשר הקישון עמד טנק אנגלי ולא נתן לעבור סבבנו את האוטו, ירדנו וחצינו את הקישון בצד ליגור. שמה המפקד העמיד אותנו ליד הגדר. מולי עמד אנגלי ענק עם טומיגן. הוא מסתכל עלי וצוחק. אני מסתכל עליו וצוחק. הם קבלו פקודה לא לירות. אנחנו עמדנו שם עד שירדו העולים מההר. קלמך כהן שהיה קצין משטרה והתנצר תפס עולה אחד ורצה לעצרו. חבר מיגור נתן לו מכה על היד ושחרר את האיש. כולם קבלו בגדי עבודה כחולים ובערב הברחנו 40 איש מהמשק אלינו, במשאית. זו היתה קבוצה שעלתה אח"כ לכפר החורש. אלכסנדר ברזל זוכר לי את זה עד היום.

עבדתי בהרבה מקומות. הקשה ביותר היה בכורדאני, שם בנה יהודי אחד בריכות דגים. כשבא לאסוף אותם נתפשו הרשתות בקני הסוף ואז הוא בקש מישהו שיודע לשחות. אני התנדבתי, נתן לי מגל ואני צללתי וקצרתי. כמה זמן אפשר לצלול? בערב נשאו אותי החברה הביתה.

עבדנו בנקוי הפוארה. היית צריך לראות את מרדכי שטייף נושא את הדליים עם הבוץ.